

ARRIBAR AL JAPÓ

Un cop va haver pujat la maleta al tren, en Peter semblava que tingués pressa per sortir del mig, però no per marxar. Va dir que és que li feia por que el tren comencés a moure's. S'estava a l'andana, mirant per la finestra i fent adéu amb la mà. Somrient, saludant. El somriure que feia a la Katy era obert, lluminós, sense cap ombra de dubte, convençut que la nena i ell sempre serien una meravella l'un per a l'altre. El somriure cap a la seva dona semblava esperançat i lleial i anava acompanyat d'una mena de determinació, una cosa que no era fàcil d'expressar amb paraules i que potser no es podria expressar mai. Si la Greta hagués comentat una cosa així, ell li hauria dit que era una bestiesa, i ella hi hauria estat d'acord, convençuda que era poc natural que unes persones que es veien cada dia, constantment, s'haguessin de donar explicacions de cap mena.

Quan en Peter era un bebè, la seva mare havia travessat amb ell a coll unes muntanyes de les quals la Greta sempre oblidava el nom per fugir de la Txecoslovàquia soviètica i entrar a l'Europa occidental. Anaven amb més gent, és clar. La intenció del pare d'en Peter era marxar amb ells però el van tancar en un sanatori just abans de la data de la sortida secreta. Havia de seguir-los quan pogués, però es va morir.

—Ja he llegit històries d'aquestes —va dir la Greta quan en Peter l'hi va explicar per primer cop. Va afegir que, en aquestes històries, el nadó esclafia a plorar i invariablement l'havien d'ofegar o escanyar perquè el plor no posés en perill tot el grup clandestí.

En Peter va dir que no havia sentit mai res d'igual i que no sabia dir què hauria fet la seva mare en aquestes circumstàncies.

El que sí que va fer va ser arribar a la Colúmbia Britànica, on va perfeccionar l'anglès i va aconseguir una feina per donar classes del que llavors es deia Pràctiques Comercials a alumnes d'institut. Va pujar en Peter tota sola i el va enviar a la universitat, i ara era enginyer. Quan la mare els anava a veure, primer al pis i més endavant a la casa on vivien, sempre s'estava asseguda a l'habitació del davant i no entrava mai a la cuina fins que la Greta no l'hi convidava. Era la seva manera de ser. Portava la discreció fins a l'extrem. No cridar l'atenció, no ficar-s'hi, no suggerir res, tot i que superava de molt la seva jove en totes les arts o tècniques domèstiques.

A més a més, havia deixat el pis on vivia amb en Peter i s'havia traslladat a un pis més petit sense cap altra habitació i amb espai únicament per a un sofà llit. ¿O sigui que en Peter no podrà tornar a casa amb la mare? La Greta li feia broma, però ella reaccionava desconcertada. No li feien gràcia les bromes. Potser era un problema d'idioma, però ara l'anglès era la seva llengua habitual i de fet l'única que en Peter sabia. Ell estudiava Pràctiques Comercials —tot i que no amb la seva mare— mentre la Greta estudiava el *Paradís*

perdut. La Greta evitava com la pesta tot el que fos útil. Ell, en canvi, feia el contrari.

A través del vidre, i com que la Katy no estava disposada a deixar de saludar, no van tenir més remei que fer-se ganyotes còmiques o més aviat poca-solta. Ella pensava que era un home molt guapo i que no semblava que en fos conscient. Duia els cabells tallats al raspall, que era la moda en aquell moment —sobretot si eres enginyer o una cosa semblant— i tenia una pell clara que mai s'enrojolava com la d'ella ni li sortien taques de sol sinó que se li emmorenia uniformement a qualsevol època de l'any.

Les seves opinions eren una mica com la seva pell. Quan sortien de veure una pel·lícula, ell mai no en volia parlar. Deia que era bona, o força bona, o correcta. No veia cap necessitat de continuar-ne parlant. Mirava la televisió i llegia un llibre si fa no fa de la mateixa manera. Era de bona fe amb aquesta mena de coses. Segur que els autors ho havien fet tan bé com podien. La Greta solia contradir-lo i li preguntava amb impertinència si diria el mateix d'un pont. Els que feien el pont ho feien tan bé com podien, però si el pont queia, és evident que no era prou.

En comptes de discutir, ell reia.

No és el mateix, deia.

¿No?

No.

La Greta hauria d'haver-se adonat que aquesta actitud —tolerant, de no intervenció— era una benedicció per a ella, perquè ella era poeta i en els seus poemes hi havia coses que no eren gens alegres ni fàcils d'explicar.

(La mare d'en Peter i les persones amb qui ell treballava —els que ho sabien— encara deien poetessa. Ella l'havia ensinistrat a no fer-ho. Val a dir que no calia. Ni calia ensinistrar els parents que havia anat deixant enrere al llarg de la vida ni la gent que la coneixia ara en el seu paper d'esposa i mare, perquè no sabien res d'aquesta peculiaritat.)

Seria difícil, més endavant, explicar què era correcte i què no en aquell temps. Podies dir: bé, el feminisme no ho era. Però llavors havies d'explicar que feminisme no era ni tan sols una paraula que fes servir ningú. Després la qüestió se't complicava per explicar que tenir una idea important, ja no diguem una ambició, o simplement llegir un llibre de debò, podia ser considerat sospitós, relacionat amb la pneumònia que pogués tenir un fill teu, i que una declaració política en una festa de la feina del marit podia costar-li un ascens. No importava gaire de quin partit polític es tractés. La qüestió era fer tancar la boca a una dona.

La gent reia i deia: Oh, segur que fas broma, i tu deies: Sí, però només a mitges. Llavors ella deia: en canvi si escrivies poesia era una mica més segur ser dona que no home. Aquí és on entrava la paraula “poetessa”, com un cotó de sucre de fira. En Peter no ho hauria vist així, deia ella, però és clar, ell havia nascut a Europa. Sí que hauria entès què se suposava que havien de pensar d'aquestes coses els seus companys de feina.

Aquell estiu, en Peter havia d'anar-se'n un mes o potser una mica més a dirigir un projecte a Lund, al nord del país, de

fet, tan al nord com podies arribar a la península. No hi havia possibilitats d'allotjament per a la Katy i la Greta.

La Greta, però, a la biblioteca de Vancouver havia treballat amb una noia que s'havia casat i se n'havia anat a viure a Toronto, i amb qui encara tenia contacte. La noia i el seu marit tenien previst anar a passar un mes a Europa aquell estiu —ell era professor— i havia escrit a la Greta preguntant-li si ella i la seva família els podien fer el favor —era molt educada— d'ocupar la casa de Toronto una part del mes per no deixar-la tants dies buida. I la Greta li havia contestat que en Peter no hi podria anar però que acceptava l'ofertament i hi aniria amb la Katy.

Era per això que ara es deien adéu amb la mà sense parar des de l'andana i des del tren.

En aquell temps hi havia una revista que es deia *The Echo Answers* i que es publicava a Toronto de manera irregular. La Greta l'havia trobada a la biblioteca i hi havia enviat uns quants poemes. N'hi van publicar un parell i, de resultes d'això, quan l'editor de la revista va anar a Vancouver, la tardor anterior, la va convidar a una festa, amb altres escriptors, perquè el pogués conèixer. La festa era a casa d'un escriptor que li sonava de nom. Com que era a última hora de la tarda, quan en Peter encara era a la feina, va trucar a un cangur i va agafar l'autobús de North Vancouver per Lions Gate Bridge i Stanley Park. Després va haver d'esperar un altre autobús davant de la badia de Hudson i fer un llarg recorregut fins al campus de la universitat, que era on vivia

l'escriptor. Va baixar a l'últim cap de carrer i el va recórrer comprovant els números de les cases. Duia uns talons alts que la feien anar a poc a poc, i també el seu vestit negre més sofisticat, amb cremallera al darrere, cenyit a la cintura i sempre una mica massa estret als malucs. Tot plegat li donava un aspecte una mica ridícul, pensava mentre avançava mig ensopgant pel carrer sinuós sense voreres, sense ningú a la vista, quan queia la tarda. Cases modernes amb finestrals, com a qualsevol barri amb pretensions, res a veure amb la mena de barri que s'esperava trobar. Començava a preguntar-se si no s'havia equivocat de carrer, i no li hauria sabut gens de greu. Podria tornar a la parada de l'autobús i asseure's al banc. Podria treure's les sabates i preparar-se per al llarg recorregut solitari de tornada a casa.

Però va veure cotxes aparcats i el número que buscava, i ja va ser massa tard per fer mitja volta. L'enrenou s'esquitllava per la porta tancada i va haver de trucar dos cops al timbre.

La va rebre una dona que semblava que esperés algú altre. Rebre no era ben bé la paraula: la dona va obrir la porta i la Greta va dir: "M'imagino que la festa deu ser aquí".

"¿A tu què et sembla?", va dir la dona, i es va repenjar al marc de la porta barrant-li el pas fins que ella, la Greta, va dir: "¿Puc entrar?", i llavors va fer un gest que va semblar causar-li un dolor considerable. No va demanar a la Greta que la seguís, però ella la va seguir de totes maneres.

Ningú no li va dir res ni es va fixar en ella, però, al cap d'una estona, una noia adolescent li va acostar una safata plena de gots amb una mena de llimonada rosa. La Greta en va agafar un, se'l va beure d'un glop com una assedegada i

en va agafar un altre. Va donar les gràcies a la noia i va intentar fer conversa sobre el camí llarg i la calor, però la noia no hi tenia cap interès i va continuar la seva feina.

La Greta anava canviant de lloc. No parava de somriure. Ningú no semblava reconèixer-la ni alegrar-se de veure-la, i de fet ¿per què se n'havien d'alegrar? Molts ulls s'entretenien un moment al seu voltant i després continuaven les converses. Reien. Tothom tret de la Greta compartia amics, acudits, secrets a mitges, tothom semblava haver trobat algú que l'acollís. Tret dels adolescents, que continuaven emmurriats i repartint begudes rosa sense treva.

No ho va deixar córrer, però. L'alcohol hi ajudava, i va decidir que agafaria un altre got quan passessin amb la safata. Va buscar una colla on hi hagués un forat per incorporar-se a la conversa. Va pensar que n'havia trobat una en sentir títols de pel·lícules, pel·lícules europees com les que començaven a fer-se a Vancouver en aquell temps. Va sentir el títol d'una que havia anat a veure amb en Peter. *Els quatre-cents cops*. “Ep, jo l’he vista.” Ho va dir en veu alta i entusiasta i tots se la van mirar. Un d’ells, el que portava la veu cantant, va dir: “¿Ah sí?”.

La Greta estava borratxa, és clar. Un Pimm’s núm. 1 i un suc de raïm rosat engolit en un instant. No es va prendre el desdeny seriosament, com podria haver-se’l pres en condicions normals. Va continuar a la deriva, conscient que en certa manera estava desorientada però amb la sensació que hi havia una atmosfera de permissivitat vertiginosa a la sala i que era igual que no fes amics, podia anar amunt i avall i anar opinant sobre el que volgués.

En un passadís hi havia un grup de gent important. Entre ells hi va veure l'amfitrió, l'escriptor el nom i la cara del qual li sonaven de feia tant de temps. Parlava en veu molt alta i frenètica i tant ell com un parell d'homes més irradiaven perill, com si els costés tan poc insultar-te com mirar-te. Les que va deduir que eren les seves dones completaven el cercle on havia intentat infiltrar-se.

La dona que li havia obert la porta, i que també era escriptora, no era de cap colla. La Greta va veure que es girava quan algú la va cridar. El nom era el d'una col·laboradora de la revista que li havia publicat els poemes. Amb aquesta excusa, ¿no seria possible acostar-se-li i presentar-s'hi? ¿Una persona del mateix nivell, malgrat la tibantor amb què l'havia rebut?

Tanmateix, en aquell moment la dona tenia el cap repenjat a l'espatlla de l'home que l'havia cridat, i no s'haurien pres gens bé una interrupció.

Aquesta reflexió li va fer venir ganes de seure i, com que no hi havia cadires, es va asseure a terra. Se li va acudir una idea. Va pensar que, quan anava a una festa d'enginyers amb en Peter, l'ambient era agradable però la conversa avorrida i que era així perquè la importància de cadascú ja estava fixada i establerta com a mínim durant aquella estona. En canvi, aquí ningú no anava segur. Tothom podia fer judicis a l'esquena dels altres, fins i tot dels més coneguts i publicats. Podies adoptar un aire de distinció o d'enginyer fossis qui fossis.

I aquí s'havia trobat desesperada perquè algú li llancés un os de conversa per molt rosegat que fos.

Quan va tenir elaborada la teoria de la situació, es va sentir alleujada i va deixar d'importar-li que ningú li parlés. Es va treure les sabates i va notar un gran descans. Seia en una de les zones menys concorregudes de la festa, amb l'esquena repenjada a la paret i les cames estirades. Com que no volia arriscar-se a vessar la beguda a la catifa, se la va acabar de seguida.

Hi havia un home dret al seu costat.

—¿Com has vingut? —li va preguntar.

Li van fer pena els peus feixucs i grossos de l'home. Li feia pena qualsevol que hagués d'estar-se dret.

Li va dir que l'havien convidada.

—Ja. ¿Però has vingut amb cotxe?

—Caminant. —Però amb això no n'hi havia prou i, al cap d'un moment, va afanyar-se a oferir-li la resta.— He vingut amb autobús i després caminant.

Un dels homes dels del grup especial ara estava darrere de l'home de les sabates. “Una idea excel·lent”, va dir. De fet, semblava disposat a parlar amb ella.

El primer home no va fer gens de cas d'aquest altre. Havia rescatat les sabates de la Greta, però ella les va rebutjar dient que li feien massa mal.

—Porta-les a la mà. O te les portaré jo. ¿Pots aixecar-te?

Va buscar l'home més important per demanar-li ajuda, però no hi era. Ara recordava què havia escrit l'home aquell: una obra de teatre sobre els dujoboris que havia causat aldarulls perquè els dujoboris havien d'anar despullats. Evidentment, no eren dujoboris reals sinó actors. I al final no els van deixar sortir despullats.

Va mirar d'explicar això a l'home que l'havia ajudat a aixecar-se, però era evident que no li interessava. Li va preguntar què escrivia. Ell li va respondre que no era ben bé escriptor, que era periodista i que estava de visita a casa del seu fill i la seva filla, néts dels amfitrions. Ells —els fills— eren els que servien les begudes.

—Letals —va dir referint-se a les begudes—. Criminals.

Ara ja eren fora. Ella caminava descalça per l'herba i va esquivar un bassal amb penes i treballs.

—Algú ha vomitat aquí —va dir al seu acompanyant.

—Sí —va dir ell, i li va obrir la porta del cotxe. L'aire del carrer li havia canviat l'humor i havia passat d'una eufòria agitada a un estat d'ànim que s'acostava a la incomoditat, fins i tot a la vergonya.

—North Vancouver —va dir ell. L'hi devia haver dit abans—. ¿És això? Doncs anem-hi. The Lions Gate.

Confia que no li preguntés què feia a la festa. Si li havia de dir que era poeta, la situació en què es trobava en aquell moment, la seva immoderació, li hauria semblat lamentablement típica. Era al vespre, però encara no s'havia fet fosc del tot. Semblava que anaven en la direcció correcta, a la vora de l'aigua i després van travessar un pont. El pont de Burrard Street. Després més trànsit, mantenia els ulls oberts i mirava els arbres que anaven passant, i després els tornava a tancar sense voler. Quan el cotxe es va aturar, es va adonar que era massa d'hora per haver arribat a casa. És a dir, a casa d'ella.

Uns arbres frondosos immensos damunt d'ells. No es

veien estrelles, però sí un reflex a l'aigua, entre el lloc indeterminat on eren i les llums de la ciutat.

—Limita't a seure i a considerar —va dir ell.

Va quedar extasiada per la paraula.

—Considerar.

—Com entraràs a casa teva, per exemple. ¿Pots fer-ho amb dignitat? No exageris. ¿Amb desimboltura? Suposo que tens marit.

—Primer t'hauré de donar les gràcies per haver-m'hi acompanyat —va dir—. Per tant, m'hauràs de dir com et dius.

Ell va dir que ja l'hi havia dit. Potser dos cops. Però hi tornava, cap problema. Harris Bennett. Bennett. Era gendre dels organitzadors de la festa. Aquells eren els seus fills, els que repartien les begudes. Ell i els fills havien vingut de Toronto. ¿En tenia prou?

—¿Tenen mare?

—És clar que sí, però és a l'hospital.

—Ho sento.

—No et preocupis. És un hospital prou agradable per a persones amb problemes mentals. O podríem dir-ne emocionals.

Ella es va afanyar a dir-li que el seu marit es deia Peter, que era enginyer i que tenien una filla que es deia Katy.

—Oh, això està molt bé —va dir ell, i va començar a fer marxa enrere.

A Lions Gate Bridge va dir:

—Perdona'm si t'he parlat així. Estava pensant si et becaria o no i he decidit que no.